

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Gergely István

Cím: Buda, Pest és Budapest

Forrás:

Nemzeti Ujság

3n

(Hely)

1924. 2. 10.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Műcsarnok

Idő

"1924"

Személy

Helyszám

Buda, Pest és Budapest

Elmélázva andalgok föl-alá a Műcsarnok termeiben, ahol Buda és Pest városok egyesítésével ötvenedik évfordulója alkalmából kiállítottakat a művészi alkotásokat, amelyek eldőltek mint a főváros tulajdonát képező műtárgyak elszórva, különböző hivatalokban lappangtak. Festmények, szobrok és grafikai művek, számra nézve négyszázharmincöt műtárgy, tölti be a tizenhárom termet, áttekinthető beosztásban mutatván be egyes ágazatokat. Ma, amikor a székesfőváros mecenási taglejtéssel állítja ki műértő és gyűjtő szenedélyének szép eredményét, akáresak valami firenzei patricius-dinasztia, furesa mosoly vonaglik az ember ajka körül, aki egyes műtárgyak megvásárlásának történetét ismeri.

Mert az ünnepélyes beállítás úgy tünteti fel a dolgot, mintha ez a főváros a művészet renaissance-szeretetével tudatosan ápolta volna a szépművészeteket, hozzáértő pártfogást nyújtván festőknek, szobrászoknak és hasonló cigányoknak. Szó sincs róla. Aki ismeri e művészi vásárlások történetét, jól tudja, hogy a legtöbb esetben minő művésztelen indokokból érlelődtek meg a döntések. Egynémely kép megvétele körül jómagamnak is jutott szerep és amikor most e gyönyörű alkotásokat joggal kevélykedő tulajdonosának kitüntető falain látom, eszembe jut nagy művészek aggódó előszobázása, szerény összegek lefokozása, mindenféle protekció ostroma. De protekció ide, protekció oda, most látjuk csak: igaz ugyan, hogy alig történt művásárlás, ami nem „valaki kedvéért” történt volna és imhoj mégis, ha áttekinthetjük e sok évtizedes gyűjtés eredményét, nem egy igaz műemrekre bukkanunk, új művészekre, akiket már is igazolt az idő, a műtárgyak olyan sokadalmára, amely külön muzeumot érdemel. A művészi protekciónak, ugy-

látszik, külön örangyala van. Mert maga a főváros soha sem folytatott tudatos művészeti politikát és eltekintve egynémely alkalmi megrendeléstől, továbbá kevészámú művésztelep építésétől, a városatyáknak ugyszólván csak egyszer akadt művészi ötletük, amikor vagy 25 év előtt elhatározták, hogy egy arckép-pantheont állítanak föl, ahol a polgári kiválóságok arcvonásait megörökítik. Ha jól emlékszem, Percezel akkori belügyminiszter, aki nyilván azzal gyanusította a városatyákat, hogy ki-ki önmagát forszírozná, megsemmisítette a közgyűlés határozatát.

A régi Budapest, sőt Buda és Pest elpusztult világa két új életre olajfestményekben, aquarelleekben és grafikai művekben, — majd a szomszédos termekben azok a régimódi patriciusok, akik a múlt időben e város ügyeit rendezték. Ott áll a régi városház, szobrokkal díszített oromzatával, fölötte a jellegzetes hegyes torony. És jól tudom elképzelni, amikor déli harangszónál egy pillanatra az ablakhoz lép a nagyhatalmu polgármester, Kammermayer Károly — akiről Stettka Gyula egyik legszebb portréját festette — és nézi, mint önzlik ki a szomszédos piarista-gimnáziumból a diákok hancurozó serege. Polgármester volt, a polgárok mestere, a polgárok polgára, nagy tiszteletnek örvendő és önmagát is megbecsülő gubernátor, aki, mikor szerény ebédjét hivatalos helyiségében elköltölte, magára zárta az ajtót, nehogy profánok által ilyen közönséges foglalatosságánál találtaassék. És ő volt az első polgármester, akit megérintett a modern tiszteletlenség poros szellője! Ott függ mellette Heltai Ferenc arékepe, az első fővárosi riportere, aki személykeskedéssel kezdte ki az auktoritást. Bódy Tivadartól hallottam, minő meg-

dérmédt riadalom futott végig a városházán, amikor Kammermayer, egy Kammermayer ellen tiszteletlen megjegyzések sívítottak a sajtóban, a közgyűlésen! . . . Azóta persze már egyebekhez is hozzászoktunk! . . .

És a Belváros lebontott részei is új életre támadnak. Ott áll a Kriszt-féle ház, a Kötő-utca és Gömb-utca sarkán, ahol a görög-ház hátmögött Czuczor Gergely sétatömbben rimket talált, a Hal-tér, a soroksári kenyéripiac, a Sebestyén-tér, az az intím belvárosi világ, amelyet már rekonstruálni sem tudunk magunknak. Alt Rudolf, a nagy mester, amikor a negyvenes és ötvenes években Pesten járt, megörökítette az akkori óbudai hajógyárat, az épülő Lánchidat, a Berger-villát a Svábhegyen, a pesti dunasort. Amott Barabás Miklós Clark Adám vitortláscsónakját libegteti a dunai hullámokon, mellette a Lánchid alapkövetéjét látjuk, majd a nagy árva beomlott házait. Amit spekuláció és az új idők jogos követelménye elsodort: Budát, Pestet és a régi Budapestet, visszaadja nekünk a művészet.

Három szobor: Blaháné, Hegyi Aranka és Pálmai Ilka szinte beszéző képmása vissza-hozza a régi Népszínházat a maga teljes szépségével és diésőségével! Egyik kép a másikat egészíti ki, valami egységes levegő libeg e termekben és mondhatom, ez a része a kiállításnak igazán az életé, ahol a főváros hidat épít a maga múltja felé. Sajnálom, hogy a régi fővárosra vonatkozó grafikák nem kerültek a maguk teljességében a közönség elé, mert ugytalálom, hogy Benczur Gyula hatalmas műremeke; Budavár bevétele 1686-ban nem olyan jubiláris jelentőségű, mint egy kis Marstoni rajz lenne.

Gergely István.